

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm
u.registrator@regeringskansliet.se

Öster Malma 2023-10-30

Dnr. U2023/01467

Svenska Jägareförbundets synpunkter på regeringens forsknings- och innovationspolitik

Svenska Jägareförbundet, fortsättningsvis "förbundet", vill härmed lämna följande synpunkter inför regeringens kommande forsknings- och innovationspolitiska proposition.

Sammanfattning – Högst prioriterade synpunkter och förslag

- Fortsatt viltforskning krävs för att upprätthålla och utveckla den kunskap och kompetens som behövs för att jakt och viltvård ska fortsätta vara en självklar samhällsnytta. Ett centralt mål är att Sverige ska ha friska, välmående och kvalitativa viltstammar som samförvaltas lokalt för att balansera olika samhällsintressen och där viltet brukas som den resurs det är.
- Om dagens struktur för forskningsfinansiering förändras är det av yttersta vikt att bibehålla systemet med forskningsmedel öronmärkta för viltforskning, där forskningsstrategin och forskningsansökningar bereds av en expertkommitté (f.n. Viltkommittén, den vetenskapliga kommittén för viltforskning) med representanter för dem som lokalt och regionalt genomför förvaltningen (jägarna) via jägarorganisationer som Svenska Jägareförbundet. Detta eftersom nyckeln till den svenska viltforskningens framgång hittills, som innefattar såväl excellenta som enastående forskningsresultat som nyttiggjorts i en faktabaserad viltförvaltning, varit en långsiktig finansiering från jägarna via viltvårdsavgiften till Viltvårdsfonden, samt att forskningsmedel ur Viltvårdsfonden genom Viltkommittén har fördelats med inflytande från viltförvaltningens aktörer vilket gett ett underifrånperspektiv på kunskapsbehoven. Det vore också önskvärt om medel för viltforskning i högre grad kom från andra finansiärer än jägarna.
- Viktiga samhällsutmaningar är viltförvaltningens komplexitet, där såväl viltets biologi som samhällsintressen inklusive jord- och skogsbruk ska beaktas, samt behov av nya förvaltningsverktyg. Prioriterade forskningsområden är flerartsförvaltning, effekter av storskaliga systemförändringar som klimat och markanvändning, samförvaltning av viltresursen med jord- och skogsbruk, konflikt och samarbete inom viltförvaltningen, utveckling och kvalitetssäkring av metoder för viltövervakning inklusive ny teknik och AI, värdering och förebyggande av skador, förvaltningens effekter, samt teori och modellering.

Förbundets syn på forskning till stöd för samhällsutmaningar som rör vilt och viltförvaltning

För förbundet är det ett centralt mål att Sverige ska ha välmående och kvalitativa viltstammar som förvaltas lokalt. För att nå målet krävs en faktabaserad och adaptiv viltförvaltning på lokal och regional nivå såväl som nationellt och internationellt. En fortsatt målinriktad forskning som nyttiggörs genom kunskapspridning till yrkesaktiva inom viltförvaltningen, samt till de jägare som lokalt utför förvaltningen och brukar viltet som resurs, är därmed av yttersta vikt. Därtill krävs samverkan mellan intressenter och samförvaltning av viltbruk, skogsbruk, jordbruk och naturbruk. För att förvaltningen ska kunna svara mot samhällets utmaningar krävs tillämpad och transdisciplinär forskning, så att viltförvaltningens aktörer dels kan erhålla vetenskapligt baserad kunskap inom för dem relevanta områden, dels så att de tillsammans med forskare kan utröna vilka viltrelaterade samhällsutmaningar som behöver beforskas ytterligare. Detta öppnar för ett underifrånperspektiv, där kunskapsluckor som identifierats av viltförvaltningens aktörer beaktas av forskarsamhället.

Idag finansieras merparten av viltforskningen i Sverige av jägarna via viltvårdavgiften till Viltvårdsfonden. Enligt en internationell utvärdering har denna forskning genererat högkvalitativa resultat, inklusive excellent och enastående forskning, som i sin tur skapat en excellent grund för evidensbaserad viltförvaltning och beslutsfattande i Sverige (se Nuläge, nedan). I framtiden vore det önskvärt om medel för viltforskning i högre grad också kom från andra finansiärer än jägarna.

Förbundet understryker att fortsatt forskning, exempelvis kring flerartsförvaltning, samförvaltning och nya förvaltningsmetoder som drar nytta av digitala verktyg, krävs för att bygga den kunskap och kompetens som behövs för att jakt och viltvård ska fortsätta vara den självklara samhällsnytta som det är idag.

Förbundet understryker också att nuvarande modell för forskningsfinansiering via Viltvårdsfonden, som ger ett underifrånperspektiv med inflytande från viltförvaltningens aktörer över forskningens strategiska inriktning, är central för att upprätthålla och fortsätta utveckla det faktabaserade viltförvaltningssystemet i Sverige.

Nuläge: Finansiering av viltforskning i Sverige och forskningens resultat

Forskningen kring jaktbara viltarter i Sverige finansieras idag till 50-60 % av Sveriges jägare via en årlig viltvårdsavgift till Viltvårdsfonden. Den andra stora finansiären är Formas. Därutöver bidrar ett 50-tal ytterligare finansiärer i någon mån, exempelvis Vetenskapsrådet, myndigheter, stiftelser, privata företag och Svenska Jägareförbundet (Sæther m.fl. 2019). Både Viltvårdsfonden och Formas finansierar tillämpad forskning som ska svara mot olika samhällsintressens behov, men i praktiken har Formas ett starkare inslag av forskning kring biologisk mångfald i bred bemärkelse, det vill säga arter som inte är föremål för förvaltning, samt grundforskning där en potentiell samhällsnytta kan ligga långt fram i tiden. Viltvårdsfonden ska enligt jaktlagen användas för att "främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med denna lag" (SFS 1987: 259, avsnitt 41). Forskning finansierad av Viltvårdsfonden ska specifikt riktas mot jaktbara eller potentiellt jaktbara viltarter, där det senare definieras som arter som i en nära framtid kan behöva förvaltas, exempelvis för att minska skador (Lundvall m.fl. 2020). Viltvårdsfonden finansierar en del projekt som ligger nära grundforskningen, men lägger generellt sett starkare vikt på kunskap som efterfrågas av viltförvaltningen i relativ närtid. Viltvårdsfonden ger även anslag för produktion av vetenskapliga

kunskapssammanställningar rörande ämnen som efterfrågas av aktiva inom viltförvaltningen, vilket bidrar till att forskningen kommuniceras (Lundvall m.fl. 2020).

Forskning som finansieras av Viltvårdsfonden ska kombinera hög vetenskaplig kvalitet med hög praktisk relevans i syfte att "utveckla vetenskapligt baserad kunskap till stöd för långsiktigt hållbar förvaltning av vilt" (Lundvall m.fl. 2020). Viltvårdsfonden hanteras av Naturvårdsverket, men beredningen av ansökningarna görs av Viltkommittén som är en rådgivande expertkommitté med ledamöter som representerar forskningen, länsstyrelsen, Naturvårdsverket och Svenska Jägareförbundet (Lundvall m.fl. 2020). Forskarledamöterna samt externa granskare bedömer ansökningarnas vetenskapliga kvalitet, medan ledamöter från myndigheter och förbundet bedömer i vilken grad de sökta projekten svarar mot kunskapsbehov hos yrkesaktiva inom viltförvaltningen samt jägarkåren, då förbundet är ansvarigt för att leda delar av jakten och viltförvaltningen i Sverige (Lundvall m.fl. 2020). Forskningsansökningarna bedöms utifrån vetenskaplig kvalitet och originalitet, forskarnas kompetens samt praktisk relevans och nytta för viltförvaltningen. Bedömningssystemet innebär att endast ansökningar som har en god vetenskaplig kvalitet beviljas, även om forskningens potentiella nytta för viltförvaltningen kan vara utslagsgivande inom denna grupp. Ansökningar som genomgående bedöms ha en excellent vetenskaplig kvalitet når så hög total poängsumma att de kan beviljas även om relevansen för viltförvaltningen är låg. För att gynna unga forskare och återväxten inom viltforskningen beaktas den tid som en forskare varit aktiv vid poängsättningen (Naturvårdsverket 2023).

En internationell utvärdering av den viltforskning som finansierats av Viltvårdsfonden drar slutsatsen att forskningen genererat högkvalitativa vetenskapliga resultat, inklusive excellenta och enastående resultat, samt att forskningen haft hög generell samhällsrelevans vilket skapat en excellent grund för evidensbaserad förvaltning och beslutsfattande för ett flertal viltarter i Sverige. Utvärderingen drar också slutsatsen att fortsatt forskningsfinansiering via Viltvårdsfonden är en förutsättning för att upprätthålla och fortsätta utveckla det evidensbaserade viltförvaltningssystemet i Sverige (Sæther m.fl. 2019).

Högprioriterade områden för fortsatt forskning rörande vilt och viltförvaltning

Svenska Jägareförbundet är representerat i Viltkommittén och har därmed deltagit i framtagandet av Viltvårdsfondens viltforskningsstrategi för perioden 2021-2026. Under framtagandet av strategin gavs även andra intressenter möjlighet att bidra exempelvis genom workshops och seminarier, och det fanns en bred konsensus kring prioriterade forskningsområden och tillhörande samhällsutmaningar (Lundvall m.fl. 2020). Enligt strategin är de särskilt prioriterade forskningsområdena 2021-2026:

- **Viltbiologins och viltförvaltningens komplexitet**

Forskning om flerartsförvaltning, inklusive socio-ekonomiska perspektiv, är ett behov som uppkommit på grund av växande viltstammar. Det gäller exempelvis en del klövviltarter (vildsvin, dovhjort och kronhjort), stora rovdjur och en del gåsararter. Därtill tillkommer andra storskaliga systemförändringar, exempelvis effekter på viltpopulationerna av klimat, markanvändning, urbanisering samt demografiska förändringar (däribland en ökande medelålder inom jägarkåren). Prioriterat är även forskning kring konflikter och samarbete mellan aktörer inom viltförvaltningen, t ex hur intressekonflikter kan balanseras, avvägningar göras samt frågeställningar kring hur internationell policy och lagstiftning påverkar viltförvaltningen (Lundvall m.fl. 2020).

- **Verktyg och praktik inom viltförvaltningen**

Forskning som rör utveckling, test och kvalitetssäkring av metoder för övervakning av viltstammarnas storlek och populationsutveckling, viltets hälsa och sjukdomar, invasiva arter, viltskador på skog och jordbruk samt människors attityder. Detta inkluderar utveckling av metoder som använder ny teknik, som viltkameror, drönare och AI. Prioriterat är även forskning kring metoder för att förebygga och begränsa viltskador, samband mellan skadenivåer och fodertillgång, utvärdering av förvaltningens effekter och kostnadseffektivitet, samt teoretisk och statistisk modellering som krävs för att dra vetenskapligt robusta slutsatser (Lundvall m.fl. 2020).

Bodil Elmhagen
Forskningssamordnare
Svenska Jägareförbundet

Åke Granström
T.f. Generalsekreterare
Svenska Jägareförbundet

Referenser

Lundvall A, Lundberg P, Brittas R, Busk H, Eklund M, Elmhagen B, Fischer A, Lindström C-J, Newey S, Viksten E (2020). Wildlife, Environment and Society - Research strategy for the period 2021-2026 for the Swedish Environmental Protection Agency's research funding from the Wildlife Management Fund. Naturvårdsverket 2020-06-17.

Naturvårdsverket (2023). Instruktioner för sökande av forskningsmedel ur Viltvårdsfonden 2023. Naturvårdsverket 2023-06-11.

Sæther B-E, Boyce MS, Hovelsrud GK, Lundhede T, Merilä J, Nudds TD (2019). International evaluation of Swedish Wildlife Research 2003–2014 - funded by the Swedish Environmental Protection Agency through the Wildlife Management Fund. Naturvårdsverket rapport 6852.

SFS 1987: 259, avsnitt 41